

राज्य आरोग्य माहिती व जीवनविषयक आकडेवारी, कार्यालय, पुणे

डॉ. एस.बी. बैरागी.

एम.बी.बी.एस.डी.पी.एच.

उपसंचालक

तथा

उपमुख्य निबंधक जन्म व मृत्यु

महाराष्ट्र राज्य

दूरध्वनी क्रमांक : ०२०-२६०५८७४७ (वै.)

०२०-२६०५५५३० (का.)

फॅक्स क्रमांक : ०२०-२६०५८२९२

तार : जन्ममृत्यु

इ-मेल : sbhivs@pn3.vsnl.net.in

डॉ. नायडू रुग्णालय आवार, केनेडी रोड, पुणे-१

जा.क्र.आमाजीआ/कक्ष-८३/हव्यमृत्यु/१००२४-५५/२०००

दि. १-११-२०००

प्रति,

जिल्हा आरोग्य अधिकारी

तथा जिल्हा निबंधक जन्म-मृत्यु

जिल्हा परिषद, ————— (सर्व)

विषय:- हरवलेल्या व्यक्तीबाबत मृत्युची नोंद करण्यासंबंधी स्पष्टीकरण.

संदर्भ:- महानिबंधक जन्ममृत्यु, भारत सरकार यांचे परिपत्रक

१/१२/८७-व्हीएस (कॉर्ड एचपी) दिनांक ७ सप्टेंबर, २०००

मा.महानिबंधक जन्म-मृत्यु, भारत सरकार, नवी दिल्ली यांनी उपरोक्त संदर्भीय परिपत्रक काढून हरवलेल्या व्यक्तीबाबत मृत्युची नोंद कशी करावी याचा सविस्तर स्वरुपाचा खुलासा यामध्ये केलेला आहे. या परिपत्रकात असे नमूद केले आहे की, हरवलेली व्यक्ती ज्या तारखेपासून हरवलेली आहे त्या दिवसापासून सात वर्षांचा कालावधी उलटून गेला असेल व न्यायालयाने निकाल दिला असेल तर कोर्टाच्या आदेशानुसार ठिकाण व तारीख लक्षात घेऊन मृत्युची नोंदणी करावी. या संबंधी जन्म-मृत्यु नोंद कायदा १९६९ व जन्म-मृत्यु नोंदणी नियम -२००० मध्ये खुलासा नाही. याकरिता यासोबत जोडलेल्या परिपत्रकाचा विशेष अभ्यास करून त्याप्रमाणे आपल्या कार्यक्षेत्रातील निबंधकाना तथ्या सूचना द्याव्यात ही विनंती

स्वाक्षरी,

(डॉ.एस.बी.बैरागी)

उपसंचालक आरोग्य सेवा

(आमाजीआ) तथा

उपमुख्य निबंधक जन्म-मृत्यु

महाराष्ट्र राज्य, पुणे-१

प्रत माहितीसाठी सादर: मा.संचालक आरोग्य सेवा तथा मुख्य निबंधक जन्म व मृत्यु,
महाराष्ट्र राज्य, मुंबई

(श्री.नंदलाल,वरिष्ठ अनुसंधान अधिकारी,महानिबंधक भारत सरकार
यांचे कार्यालय,दिनांक १५/९/२००० च्या मराठी अनुवाद पुढील
प्रमाणे आहे.)

निरनिराळ्या राज्याच्या मुख्य निबंधक जन्म-मृत्यु कार्यालयाकडून पत्राद्वारे
"बेपत्ता व्यक्ति " च्या मृत्यूच्या नोंदणी विषयी भारताच्या महानिबंधकांना विचारणा
करण्यात आलेली होती. त्या प्रकरणामध्ये त्या व्यक्तीच्या बेपत्ता होण्याच्या दिनांकापासून सात
वर्षांचा कालावधी पूर्ण झाला आहे अशा व्यक्ती न्यायालयाद्वारे मृत घोषित करण्यांत येतात त्या
व्यक्तीच्या नोंदणी करणा-याच्या बाबतीत व्यक्तीचा मृत्यु दिनांक व ठिकाण या बाबत स्पष्ट
सूचना उपलब्ध नाहीत. अशी प्रकरणे कायदा व न्याय विभागाकडे पाठविण्यात आलेली होती.
त्यांचे मार्फत दिला गेलेला सल्ला व उदाहरणे खालील प्रमाणे आहेत.

अेक्झिडॅन्स ॲक्ट, १८७२ च्या कलम १०७ व १०८ नुसार व उपलब्ध पुराव्या
नुसार संबंधीत व्यक्ति जिवंत आहे का मृत पावली आहे याची धारणा निश्चित करता येते.
माननिय सर्वोच्च न्यायालयाने श्रीमती लक्ष्मी आम्बे विरुद्ध आर गोपाल पाथर ए.आय.आर.
१९९५ एस.सी ९९९ नुसार कलम १०८ अंतर्गत पुढील प्रमाणे निर्णय दिला आहे. व्यक्तीचा
मृत्यु कोणत्या तारखेस झाला किंवा कोणत्या तारखेस सात वर्ष मुदत पूर्ण झाले हे गृहीत धरता
येत नाही. सर्वसाधारणपणे ज्या व्यक्तीच्या बाबतीत वैधानिक कालावधी पूर्ण झाला आहे त्याच
व्यक्तिला मृत म्हणून घोषित करता येईल. त्या पूर्वी मृत घोषित करता येणार नाही.

बेपत्ता व्यक्तीचा,बेपत्ता होण्याचा कालावधी जर सात वर्षापेक्षा अधिक
झालेला असेल,अशा व्यक्तीचा मृत्यूचा दिनांक व ठिकाणाची सत्यता निश्चित करण्याचा प्रश्न
पडेल अशा प्रकरणात योग्य ते न्यायालय /अधिकारी यांच्याकडे सादर करण्यात आलेले पुरावे व
तोंडी साक्षीच्या आधारे संबंधीत अधिकारी दिनांक व ठिकाणाचा शोध घेतील. जन्म-मृत्यु
अधिनियम व नोंदणीकरणामध्ये बेपत्ता व्यक्तीचा मृत्यु दिनांक व ठिकाण या बाबत स्पष्टीकरण
देण्यात आलेले नाही. या करिता अशा वादातील प्रकरणामध्ये न्यायालयाने निश्चित केलेल्या
दिनांकावर अवलंबून राहता येईल.

AIR : 'URGENT'
Telegram : "REGISTRATION"
e-mail : rjgjs@qpl.sanyam.net.in

NO/1/12/87 -VS (CORD-HP)

NO/10/1/12/87 VS (CORD HP)

GOVT OF INDIA

GOVERNMENT OF INDIA

98 BANGAL

MINISTRY OF HOME AFFAIRS/GRIH MANTRALAYA

भारत के गृहविभाग का कार्यालय

OFFICE OF THE REGISTRAR GENERAL INDIA

ऑफिस ऑफ रजिस्ट्रार जनरल, इंडिया

VITAL STATISTICS DIVISION, WEST BLOCK 1, R.K. PURAM,

72 New Delhi, India

72 New Delhi, the September 7, 2000

To

The Chief Registrar of Births & Deaths and
Director of Health Services,
Maharashtra,
Dental College Building, 4th Floor,
St. George Hospital Compound,
BOMBAY - 400001.

Sub : Clarification regarding registration of death of a missing person.

Sir,

The Office of the Registrar General, India has been receiving a number of letters from Chief Registrar's Office of the various states, seeking clarifications regarding registration of death of missing persons presumed and declared to be dead by the court of law on expiry of a period of seven years from the date of their missing. In case of registration of these persons it is not clear as to how the date and place of death of missing persons will be determined. The matter was referred to the Ministry of Law & Justice and the relevant portion of its advice is given below.

Section 107 and 108 of the Evidence Act, 1872 deals with burden of proof and presumption as to whether the person is dead or alive. The Honorable Supreme Court in Jayalakshmi Ammal vs R. Gopala Palhar AIR 1995 S.C., 999 has held that there is no presumption under Section 108 that the person died on a particular date or on expiry of seven years. Ordinarily, a person unheard of for the statutory period shall be presumed to be dead on expiry of seven years and not earlier.

So far as the determination of the date and place of death of a person who is missing for more than seven years is concerned is a question of fact and may be determined by the competent court/authority on the basis of oral and documentary evidence produced before him in this regard. Since the RGD Act and Rules are silent on the question of determination of date and place of death of a missing person, the date determined by the Court in a declaratory suit, as may be filed for this purpose can be rolled upon.

Yours faithfully,

(Signature)

(Nand Lal)

Senior Research Officer

D18
13/9

622
14/9

राज्य आरोग्य माहिती व जीवनविषयक आकडेवारी विभाग, पुणे.

उपसंचालक

तथा

उपमुख्य निबंधक जन्म व मृत्यु

महाराष्ट्र राज्य

डॉ.नायडू रुग्णालय आवार,पुणे-१

दूरध्वनी क्रमांक :

०२०-२६०५८७४७ (वै.)

०२०-२६०५९५३० (का)

फॅक्स क्रमांक :

०२०-२६०५८२९२

तार

: जन्ममृत्यु

ई-मेल

: crs_d83@yahoo.com

जा.क्र.आमाजीआ/कक्ष-८३/मृत्यु प्रमाणपत्र नेत्रदान नोंद/3773-77/11,दिनांक : २५ मे २०११
प्रति,

मा. अप्पर मुख्य सचिव,

सार्वजनिक आरोग्य विभाग, (कु.क.२)

मंत्रालय, मुंबई - ३२

(लक्षवेध - श्री. पा.म.ताकटे अवर सचिव,)

विषय :- मृत्यूच्या प्रमाणपत्रामध्ये नेत्रदान - नोंद घेण्याबाबत...

संदर्भ :- १) महाराष्ट्र शासनाचे पत्र क्र. संकिर्ण-२०११/प्र.क्र.३६/कु.क.२

सा.आ.वि./मंत्रालय/मुंबई दि. २४.२.२०११

२) या कार्यालयाचे पत्र क्र. जा.क्र.आमाजीआ/कक्ष-८३/मृत्यु प्रमाणपत्र

नेत्रदान नोंद/२०४५-२०४६/११,दिनांक :- १५ मार्च २०११

३) मा. उपमहानिबंधक जन्म व मृत्यु, भारत सरकार, नवी दिल्ली यांचे

पत्र क्र. N0-111/2/2011-VS(CRS) दि. २७.४.२०११

उपरोक्त संदर्भ पत्र क्र. १ अनुसार, मृत्यूच्या प्रमाणपत्रामध्ये नेत्रदान नोंद घेण्याबाबतचा प्रस्ताव या कार्यालयास सादर करण्यास सूचित करण्यात आले होते. संदर्भ क्र. २ अन्वये या कार्यालयाने सदर प्रकरणात केंद्र शासनाच्या मान्यतेची आवश्यकता असल्याबाबत कळविले होते. संदर्भ क्र. ३ अन्वये मा. उपमहानिबंधक जन्म व मृत्यु, भारत सरकार, नवी दिल्ली यांनी सदर प्रकरणावर त्यांचे अभिप्राय कळविले असून, ते यापत्रासोबत जोडून सादर करण्यात येत आहे.

त्यांच्या अभिप्रायाप्रमाणे मृत्यू प्रमाणपत्रामध्ये नेत्रदानाबाबतची नोंद घेता येणे शक्य होणार नाही असे नमूद केले आहे. आपल्या माहितीस्तव सदर पत्राची प्रत सोबत सादर करण्यात येत आहे.

उपसंचालक आरोग्य सेवा

तथा उपमुख्य निबंधक, जन्म व मृत्यु

महाराष्ट्र राज्य, पुणे १

प्रत माहितीसाठी सादर :- मा.संचालक आरोग्य सेवा

महाराष्ट्र राज्य,मुंबई १

तथा मुख्य निबंधक जन्म व मृत्यु,

(आ.पा.जी.आ.)

पुणे

21 MAY 2011

क्रमांक - 3773-77

